

ԱՌԵՏԱՐԵՐ

Շ Ա Ք Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի : Տարեկան գինն է 4 1/2, վեց ամսուանը 3/4 մէծիտիյէ, կանխիկ, և համար 50 փարա : Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մր. Կրին, Կ. պոլիս, Ամերիգան խան :

ՀԱՏՈՐ 35.

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՅՈՒԼԻՍ 4. 1882

Թիի 27

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուղղութեան արժանի խօսք : — Քրիստոնէութիւն եւ քաղաքակրթութիւն : — Աստուածաշունչը : — Համագոյնին ընկերութիւնը ի մոտոպոյ : — Գեղեցիկ սեռն ի Փորը Հայտ : — Գարնէն նամակ : — Աւետարան ի Քրիստոս : — Քաղաքական լուրեր : — Ստակի գիները :

ՈՒՇԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ ԽՕՍՔ

ԱնՈՒՄՆԻ քաղաքի մը որ շատ տաք լինէր շատ մարդոց հետ յարաբերութիւն ունեցած էր, անգամ մը սա խօսքն ըսաւ :

« Երեք բան հարկաւոր են հոգեւոր պաշտօնէի մը ճշմարտապէս յաջողութեան համար իւր պաշտօնին մէջ, այսինքն շնորհք, ուսում եւ առողջ դատողութիւն : Արդ, եթէ մէկը չունի շնորհք, կրնայ ստանալ Աստուծոյ, և եթէ չունի ուսում, կրնայ ստանալ մարդոցմէ, բայց եթէ առողջ դատողութիւն չունի, ոչ Աստուծոյ և ոչ մարդիկ կրնան օգնել անոր : »

Այս խօսքն արդարեւ կը դուրսնէ զմարդ, բայց այս խօսքին մէջ կայ մեծ ճշմարտութիւն :

ՔՐԻՍՏՈՆԵՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր նախնիքս յօգուածին մէջ այս վերնադրով, համառօտութիւններ չէին գտնում ի հիմնական սկզբանց Քրիստոնէութեան, և ցուցնէր թէ քաղաքակրթութեան աշխարհ կը դառնար սկզբունքը և այն սկզբանց կը համաձայնեցնէր այլևայլ յարաբերութիւնները զոր ունին մարդիկ առ միմեանս :

Խօսելով յարաբերութեան վրայ որ չէին փրկաւորութեան և քաղաքակրթութեան, չնկատեցինք այս խնդիրը իրեն այնպիսի գիտնական խնդիր, որ, թէպէտ լուծուի, չի կրնար ազդեցութիւն ընել մեր համապատասխան կենաց, այսինքն փոխել և բարեւորել զայն, այլ տեսնէր թէ այս խնդիրն է կարեւոր կենցաղական խնդիր, արժանի զբաղեցունելու ամէն հայրենասէր և մարդասէր մարդոց խորհուրդը : Քննեցինք այս խնդիրը ոչ իբրեւ անցեալ, որ հազիւ պատմական կարեւորութիւն ունի, այլ իբրեւ արդի խնդիր, ծանր յոյժ, որ դառաւ մէջ ամէն մարդ կը յաղէ : Մեր այս վերջին յօդուածին մէջ կ'ուզենք առաջի գնել մեր ընթերցողաց քանի մը դործնական գիտաբանութիւն միեւնոյն խնդրոյ վրայ :

Նախ, կ'ըսենք թէ իննեւասուներորդ դարու մէջ ամենէն աւելի լուսաւորեալ ազգեր են այն ազգերն որ ամեն

նէն աւելի անկեղծութեամբ ընդունած են Աւետարանին սկզբունքը, և ամենէն աւելի ճշգրտութեամբ կատարած են զայն գործով : Չկարծուի թէ ազգ. ըսելով կ'իմանանք մաս մը միայն ազգէն, այլ բոլոր ազգը, ամէն տարիճանի և կարգի մարդիկ միանգամայն, ազնուական և շինական, մեծատուն և աղքատ, բանիրուն և աղէտ : Նոյնպէս, երբ կը հարցունենք թէ ամենէն աւելի լուսաւորեալ ազգ ո՞րն է, մեր խնդիրն այն չէ միայն թէ ո՞ր ազգի իշխանը կամ թագաւորն է ամենէն աւելի հզօր, բարձր, ազնիւ և փառաւոր, այլ և թէ ո՞ր թագաւորի հպատակներն են ամենէն աւելի ազնիւ և մեծարոյ : Երբ կը հարցունենք թէ որ ազգերն են ամենէն աւելի լուսաւորեալ, մեր հարցումն այն չէ միայն թէ ո՞ր ազգի ընդհանուր ժողովոյ երեսփոխանք ամենէն աւելի ուսնալ և ճարտասան են, այլ և թէ ո՞ր ազգի մէջ ընտրողը ամենէն աւելի իմաստութեամբ և խորհրդով կ'ընտրեն իրենց երեսփոխանները : Չենք հարցուներ միայն թէ ո՞ր երկրի մէջ համալսարանը ամենէն աւելի նշանաւոր են, այլ և թէ ո՞ր երկիր կամ քաղաք ունի լուսաւորյալ կարգօր և կանոնօր հաստատու գործընդեր : Չենք հարցուներ միայն թէ ո՞ր կալուածատէրը ամենէն աւելի եկամուտ ունի, այլ և թէ որպիսի է նաեւ հոգադորձ շինականաց վիճակը : Բաւական չենք համարիր հարցունել միայն թէ ո՞ր թագաւորութիւն ունի հզօրագոյն բանակներ, այլ և թէ ո՞ր երկրի մէջ անաշուառացի են զատառանձնական տեսանք : Չենք հարցուներ միայն թէ ո՞ր երկրի ունի ամենէն աւելի չքեղ թագաւորական պալատներ, այլ և թէ ո՞ր երկիր ունի ամէն տեսակ տառապելոյ համար տալիս թուով դարմանոց և ապաստանի տեղեր : Չենք հարցուներ միայն թէ ո՞ր ազգ կրնայ պարծիլ թէ ունի հընչակաւոր ուսուցիչներ, այլ և թէ ո՞ր ազգ կրնայ պարծիլ թէ ունի անխնայ և հաստատրիմ վարձուկաներ հասարակ դպրոցաց : Արեւմտեւ, երբ կը խօսենք ազգի մը վրայ, չենք հասկընար միայն անոր իշխանը, անոր երեսփոխանները, անոր զորավարները, անոր ուսուցիչները, այլ ամբողջ ազգը : Արդ, եթէ հարցունի թէ այս դառաւ մէջ ո՞ր ազգն է ամենէն աւելի լուսաւորեալ, կը պատասխանենք համառօտութեամբ թէ այն ազգն է որ ամենէն աւելի ճշգրիտ և մտադիր ընդունած է ազգովին Աւետարանին

սկզբունքը, և ամենէն աւելի հաւատաւոր և խնամով կը հետեւի այն սկզբանց իւր հանապազօրեայ կենաց մէջ :

Թերեւս հարցունէ որ թէ ո՞ր ազգն է այս : Կը պատասխանենք թէ չենք գիտեր : Չունինք կատարեալ տեղեկութիւն իւրաքանչիւր ազգի բարոյ և վիճակին, որ կարող ըլլանք ստուգութեամբ ըսել թէ ո՞րն է այսօր աշխարհի ամենէն աւելի լուսաւորեալ ազգը, և ոչ այնպիսի է մեր գիրքը որ կարող ըլլանք գիտնալ թէ որ ազգն է ամենայն յարմարեցած է իւր ազգային կենսին Աւետարանին սկզբանց : Աստի, թէպէտ չենք կարող յիշել յանուանէ թէ որ ազգն է ամենէն աւելի լուսաւորեալ, գիտենք սակայն թէ այն ազգը կրնայ յիշուի և յարժանի կոչուիլ քան զայլս աւելի լուսաւորեալ, որ ամէն կարգի և աստիճանի անձանց կը տանի փոյթ և խնամ, և անոնց հանդատեան և երջանկութեան մտադիր է, առաւելապէս հոգ ունի դատաւարակելու ժողովրդեան տգէտ մասը, պարտ անձին կը համարի պաշտպանել խոնարհագունից և չնչին համարելոյ անգամ իրաւունքը, բարեւորել անանկ աղքատաց նիւթական վիճակը, և ամէն յուզութիւն մտի և չար մարդիկ : Ազգ մը որ խնամով և հաւատաւոր հետ է այս բաներուն, յայտնի է թէ ճշգրիտ և բոլոր անձամբ յարած է ըսկզբանց Աւետարանին : Առաւելապէս լուսաւորեալ կոչուելու արժանի այն ազգն է, որոյ գիտունը կը նուիրեն զանձինս կրթել տգէտները, որոյ հասարակութեան անանկ ստացուածէն մեծ մաս մը այնպիսի ձեռնարկութեանց որովք երկրին հարստութեան աղբիւրները կու գան ի յայտ և կը նայտան հասարակաց երջանկութեան, վերջապէս՝ այն ազգն է որոյ բարձր աստիճանի անձինք կը գործածեն իրենց զօրութիւնը և ազգեցութիւնը բարձրացունել և ազնուացունել ստորին դասու մարդիկ : Ազգ մը, որ այսպէս կը վարուի, անտարակոյս վստաւած է սղակ Քրիստոնէութեան : Թէպէտ կան ազգեր որ քան զայլս աւելի ընդունած են Քրիստոնէութեան սկզբունքը, յայտնի է սակայն թէ և ոչ մին ընդունած է դեռ զայն ի բովանդակ : Այն ազգերն անգամ որ քան զայլս աւելի լուսաւորեալ են, տակաւին հասած չեն օրինակին զոր Աւետարանը կը դնէ անոնց առջեւ ի նմանութիւն : Որչափ և մեծ համար

ուի յառաջագիտութիւնը զոր ըրած են այն ազգերը, Քրիստոսի Աւետարանը դեռ գեր ի վերոյ է քան զնոսա, և դեռ կը ցուցնէ անոնց թէ ինչ շաւղով երթալու են յառաջ հասնելու համար աւելի բարձր քաղաքակրթութեան : Ապա ինչ մեծ է ունեց անմասնութիւնը որ կ'ըսեն թէ Քրիստոսի Աւետարանն արդէն հինցած է, և թէ քաղաքակրթ աշխարհ այլ ևս պէտք չունի անոր : Քաղաքակրթ աշխարհ առաւել քան զամենայն ինչ պէտք ունի Աւետարանին ճշմարտասէր, արդարասէր և մարգասէր ոգւոյն : Քաղաքակրթ ազգաց փառքն յայնմ է մանաւանդ, որ անոնք ընդունած և գրկած են դոնէ փոքր ի շատէ Աւետարանին ճշմարտ, արդար, մարգասէր և խաղաղարար սկզբունքը, և այնչափ աւելի յառաջագիտութիւն ըլլան առյապապ, որչափ աւելի սերտիւ և լիով ընդունին Աւետարանին սկզբունքը :

ԱՍՏՈՒՄԱՇՈՒՆՁԸ

Սուրբ գրոց այլեւայլ մասերուն զարմանալի յատկութիւնն է ոգւոյ և նպատակի միութիւնը որ անոնց ամենուն մէջ կը տեսնուի, թէպէտ այլեւայլ օրինակաւ : Թէպէտ իւրաքանչիւր մասն կը տարբերի յոյժ միանշանկ մատենագրական ձևով, և թէպէտ հնագոյն գիրք, ինչպէս Հնդկաստանի, ոչ այնչափ լիով և յստակ կը յայտնեն հոգեւոր ճշմարտութիւններ որչափ նորագոյնները, ամենուն պատմին է սակայն տալ մարդոց ճանձնել զԱստուծոյ և հնազանդել տնոր : Ուրիշ հին ազգերու պատմութիւնք կը ցուցնեն այն ազգաց նախնիքն ազնուական, քաջ և գովութեան արժանի : Հրէից սրբագրան մատենաք ընդհակառակը կը կոչուի իրենց իրենց ազգն ի վաղուց հետէ իբրեւ խոտորեալ, ապերախ և ապաստմի յԱստուծոյ : Մարդասէր կը սպասուի միշտ իրենց ազգին Աստուծոյ որդիութեամբ իրեն անոնց անօրինութիւններուն համար, և պատմութիւնը կը վերջի թէ այս ազգը պատմութեան արդարեւ չարաչար : Սուրբ գիրք կը ցուցնէ թէ Հրէից գիւցազներն երբեմն էին լիտկարութեամբ և թերութեամբ : Հրէից մատենագիրք կը պատմեն ինչ որ կը խոնարհեցունէ մանաւանդ քան կը բարձրացունէ ազգային անապարձութիւնը, և զԱստուծոյ միայն կը բարձրացունէ : Այսպէս նաեւ Նոր կտակարանին մէջ նորգիր կը ցուցուն միշտ խոնարհ, Աստուծոյ միայն բարձր և փառաւորեալ : Որչափ անմասն են տառաւոր եղիպտացոց, Բաբելոնացոց, Փիւնիկացոց, Յունաց, Հնդկաց, Սուրբ գրոց Աստուծոյ մէջ չեն մտնուի, սրբութիւն, մեծ վայելութիւն, բարութիւն, արդարութիւն կը տեսնենք յԱստուծոյ որ է յաւիտեական, ամենակալ, ամենաբարեւ

ամենատես Արարիչ , պահպանող եւ վա-
րիչ մարդկան : Որչափ ճշգիւ կը պահան-
ջէ այս Աստուած իւր բանաւոր արարած-
ներէն ուղղութիւն , մաքրութիւն , բա-
րութիւն : Մանաւանդ Սուրբ գիրքն է
միայն որ կը յայտնէ մեզ թէ Աստուած
է Հայր որ կը սիրէ իւր զաւակները , կու-
տայ անոնց ամէն բարի տուրք եւ պարգեւ
իւր նախախնամութեամբ եւ շնորհօք , կ'ու-
ղորմի մեզ երբ մեզաց եւ թշուառութեան
մէջ ենք , եւ կը շնորհէ մեզ փրկութիւն
իրեւ ձրի պարգեւ իւր միածին Որդւոյն
Յիսուսի Բրիտանի միջոցաւ , որուն իր-
բեւ միակ փրկչի կարօտ ենք : Աւետարա-
նը , եւ միայն Աւետարանը կը բերէ մեզ
մօտ զԱստուած իրեւ ուղորմած եւ զթած,
եւ կը յայտնէ թէ Աստուած ինչ միջոց-
ներ սահմանած է որովք կը վերանս ամէն
արգելք մեզաց թողութեան եւ հաշտու-
թեան Աստուծոյ հետ , որ , որչափ արգար
է , նոյնչափ բարի է եւ ուղորմած : Որ-
չափ անմահ է Յիսուս թէ պատմութեան
եւ թէ վիսրտանութեան մէջ յիշուած
անձանց : Որչափ զարմանալի է անոր բո-
լոր վարքը : Ինչ անմահ կերպով գրած
են Յիսուսի պատմութիւնը անոր վարուց
պատմիչները : Յիսուսի վարուց պատմիչ-
ներն անոր մարմնական , մտաւոր եւ բա-
րոյական առաւելութիւնները չեն նկարե-
րայելս ինչպէս ուրիշ մատենագիրք կը
նկարեն այն մարդոց առաւելութիւնները
որոց պատմութիւնը կը գրեն : Աւետա-
րանիք կը պատմեն միայն ինչ որ Յիսուս
ըրաւ եւ խօսեցաւ , եւ Յիսուսի խօսքե-
րուն , գործքերուն եւ շարժարանաց նկատ-
մամբ իրենց խորհուրդը կամ կարծիքը
ընաւ չեն յայտնէր . չեն ընծայեր բարձր
գովեստներ Յիսուսի , եւ ոչ պարստանք
կու տան անոր թշնամիներուն եւ խաչա-
հանուաց , կամ անոր աշակերտները հա-
լածողներուն : Ոչ այսպէս է ուրիշ պատ-
մութեանց մէջ :

Սա եւս արժանի է գիտողութեան , որ
Սուրբ գիրք ուրիշ սրբազան համառուած
գիրքերէ կը տարբերի , երբ բնական գի-
տութեան վերաբերեալ նիւթաց վրայ կը
խօսի : Հիշեցա՞ք սրբազան մատենաներէն
Շատգրատանն մատենանք կ'ընեն թէ ա-
րեգակն 800,000 մղոն հեռու է երկրէս ,
իսկ լուսին՝ երկիցս աւելի . թէ երկրիս է
հարթ բլրաբակ որոյ շրջագիծն է 4,000,
000,000 մղոն . թէ Մ'ըրու կոչուած լեռ
մը 600,000 մղոն բարձր է , եւ արեւական
այս լեռան բարձրութիւնը չընեն ընելի , կ'ը-
լայ տա եւ գիշեր . թէ այս լեռն ունի
գլխիվայր դարձած կոնի ձեւ , որոյ
ստորտալի շրջագիծն է 128,000 մղոն ,
իսկ դադաթան շրջագիծն է 236,000 մղոն ,
թէ այս լեռան բարձրութիւնը կան շատ եր-
կիրներ շուրջ պատեալ ազի ջրոյ ծովով ,
եւ այս ծովն անդին կան ուրիշ վեց
ծովք , այսինքն՝ շաքարի ծով , պէլից
ըմպելեաց ծով , հալած կարագի ծով ,
մածնոյ ծով , կաթիլ ծով եւ գոյ ջրոյ
ծով . թէ այս ծովերէն անդին կայերկիր
մը սակայ որ երկրիս մնացեալ մասն չափ
մեծ է , եւ անկէ անդին կայ լեռան շղ-
թայ մը , եւ ապա խաւարին երկիս մը ,
որ կը կարծուի թէ գծովքն է :

Պաշտօնական աղանդին գտիչն այն
աղանդին նուիրական գրոց մէջ կը կոչէ
զինք տանադէտ , եւ կ'ըսէ թէ երկրիս
երեսին միջովայրը կայ լեռ մը իւր 650,
000 մղոն բարձր 840,000 մղոն տրամա-
գծով , եւ ստորտալի մօտ ունի աղբա-
ժուտ բլուր մը 56,000,000 մղոն շրջագի-
ծով . կ'ըսէ նաեւ թէ խաւարանն գա-
տառն է հսկայ մը որ կը կլանէ արգա-
կը եւ լուսինը . թէ երկրիս վրայ կան
քաղաքներ , շինուած միլիոնաւոր տարի-
ներէ հետէ . թէ եղած են թագաւորներ
որ միլիոնաւոր տարիներ թագաւորաւ են ,
եւ թէ ի սկզբան մարդիկ ունէին լեւ ,

միով բանիւ՝ լի է գիրքն այսպիսի բաժա-
զանօք :

Արդ , այսպիսի գիրքեր կը ցուցնեն
թէ մարդկային միտքը , եթէ թողուի
իրեն , ինչ բաներ կը մտաբերէ խօսել յա-
նաւն Աստուծոյ : Ինչ զարմանալի է որ ,
Մովսիսէ մինչեւ Յովհաննէս , Սուրբ գիր-
քը գրողներէն եւ ոչ մին ըսած է բան
մը որ հակառակի արդի գիտութեանց
ստաց գիտելուն : Սուրբ գրոց նպատա-
կը չէր ուսուցանել բնական գիտութիւն ,
եւ հաւանականապէս սրբազան մատենա-
գիրներէն եւ ոչ մին գիտէր այն բաները
զորս գտած են արդի աստղագէտք ,
երկրաբանք , քիմիագէտք , այսովքն հան-
դերձ . բայց աւելի զարմանալին այն է որ
Սուրբ գիրք աղատ են այն ամենայն
յիմարական եւ սուտ գրոյցներէ որպիսիք
կը գտնուին ուրիշ սրբազան կարծուած
գրոց մէջ , եւ այնպիսի բաներէ՝ որ ան-
համաձայն են ճշմարիտ գիտութեան : Իսկ
Սուրբ գրոց մէջ պատմուած հրաշք բնաւ
հակառակ չեն գիտնական ճշմարտութիւնք :
Աթանէիք ի Սուրբ գիրս կ'ընծայուին
գերբնական եւ ոչ բնական գործութեանց ,
եւ գործուած են ցուցնելու համար
թէ այն սքանչելիքը գործողը ստուգիւ
Աստուծով զրկուած անձինք չեն : Սուրբ
գիրք արդարեւ բնական երեւոյթներու
վրայ կը խօսի հասարակաց լեզուով , ինչ-
պէս մենք հիմա կ'ըսենք , Արեւը մարը
մտաւ , եւ կը գործածէ այլաբանական
լեզու բանաստեղծութեան եւ տեսիլե-
րու մէջ , որպիսի են Յայտնութեան տե-
սիլները . բայց այսու հակառակ չէ գի-
տութեանց , ինչպէս հակառակ չէ մեր
բանաստեղծութիւնը ու սովորական լե-
զուն , զոր կը գործածեն ոչ միայն հասա-
րակ մարդիկ , այլ եւ աստեղագէտք ու
ուրիշ գիտնէր : Ծննդոց առաջին գլուխը
կու տայ մեզ զարմանալի համառուութե-
անմբ եւ պարզութեամբ արարչագոր-
ծութեան նկարագիրով՝ ջրեւել համար
կուտալաւ ազգաց սխալ եւ թիւր տեղե-
կութիւններն աշխարհիս ստեղծման վրայ :
Այն գլխոյն նպատակը երկրաբանութիւն
սորվեցունել չէր , բայց եւ այնպէս երկ-
րաբանական տեղեկութիւնք ըստ ամե-
նային համաձայն են Մովսիսի նկարագ-
րին ըստ կարգին որով ի գոյ ամառ աշ-
խարհ եւ ինչ որ կայ աշխարհի վրայ :
(Տես սա գրութեանը . Տէյնայի երկրա-
բանութիւն . էջ 678 եւ 679 : Հիւ Միլլէր ի
Վկայութեան Ապառաժից . էջ 179-210)
Թէ ինչ էր գիտութիւն կամ կարծիք Աբ-
րազան մատենագրոց բնութեան օրինաց
վրայ՝ չենք գիտեր . կը գտնենք սակայն
անոնց գրութեաններուն մէջ ինչ ինչ որ ըստ
տաննային համաձայն է արդի գիտու-
թեանց վարդապետութիւններուն , եւ
հակառակ հին ժամանակին կանխադ-
կարծեաց : Այսպիսի է Յորայ սա խօսքը ,
« Անիկա հիւսիսը պարագ աղբիւրի վրայ
կը տարածէ , ու երկիրը ոչընչին վրայ կը
կանէ » (Յոր . Ի 2 . 7) . եւ Սաղմոսիք ,
« Օրհնեցէք անիկա , ով երկրից երկիրը ,
ու երկրիցէն վեր եղող ջրերը (շագիններ
կամ կաղեր , քանզի երբայեցեք բառը
կը նշանակէ նաեւ շագի կամ կող) »
(Սաղմ . 26 . 4) : « Նոյնպէս ետայեց
սա խօսքը , « Ինքն է երկրիս շրջակին
վրայ նստող » , եւն (Ես . 10 . 22) , եւ
12 համարին մէջ , « Ով իր աջովը ջու-
րերը չափեց , ու թիզով երկիրը ծրա-
գրեց , եւ երկրիս հողը չափի մէջ տանի-
րեց , եւ լեռները կշարադով » եւ բլուրնե-
րը կշարով կշարեց : » Սուրբ գրոց մէջ ամէն
նկարագիր Արարչին վրայ բարձր է եւ
աղնւական : Աստուած կը կոչուի Աթան-
չելի ի մեծութեան , եւ անսահման յի-
մատութեան , ի որութեան եւ ի բա-
րութեան : Սուրբ գրոց բոլոր ջանքն է
ցուցնել զԱստուած աշարկու , միապա-
մայն արժանի վրտահոյութեան , ցանկալի
եւ սիրելի մարդկան , եւ մեծ յաջողու-
թեամբ հասած է այս նպատակին : Հըր-
եայ մատենագիրք կը նային Աստուծոյ եւ
անոր գործքերուն վրայ խօսիլ այնպէս
տարբեր Հիշիկ , ուրիշ Ասիական , նաեւ
Յոյն եւ Հռոմայցի մատենագիրներէ ,
եթէ չէին մասնաւորապէս ընդ պաշտ-
պանութեամբ Աստուծոյ , որմէ անմահ
չին միւս մատենագիրք :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ
Ի ՌՈՏՈՍՊՈՅՈՅ

Աւետարանի ընկերացողաց ծանօթ է որ
քաղքիս Հայ երկաթագործք քանի մը տա-
րիներէ ի վեր ընկերութիւն մը կազմա-
նեն իրենց մէջ համագործային վարժարա-
նաց աշակերտող ամէն աղքատիկ եւ խեղճ
աղքոց օգնելու , զանոնք դպրոց երթալէ ար-
գելով ամէն պատճառները վերցնելու եւ
անոնց դատադիրք նաեւ ի հարկին հան-
դերձ եւ կոչիկ տալու նպատակաւ :

Այն ընկերութիւնն ունի գանձանակ մը
կամաւոր նուիրաց , նաեւ իւրաքանչիւր
անգամ շարժութեան տարւ փարս կը հա-
տուցանէ : Այս գանձանակի հասութիւն
5/7ը Ա. Յովհաննէան , 5/7ը Յիսուսեան
աղքային վարժարանաց եւ 1/7 ալ մեր
Հայկեան վարժարանի աղքատիկ աշակեր-
տաց յատկացուած լինելով , ընկերու-
թեան մինչեւ ցարգ ունեցած 5,150 դա՛.
եկամուտն նոյն համեմատութեամբ բաժ-
նուեցաւ , եւ 1,550 տկան դա՛ . Ա. Յով-
հաննէան եւ Յիսուսեան , եւ 450 դա՛ . ալ
Հայկեան վարժարանի արուեցաւ :

Իբր 5 ամիս առաջ նոյն նպատակաւ
ուրիշ ընկերութիւն մ'ալ կազմուեցաւ
տեղւոյս Հայազգի երկրագործներէն բազ-
կացեալ : Ասոնք եւս ունին գանձանակ
մը կամաւոր նուիրներ հաւաքելու հա-
մար , նաեւ իւրաքանչիւր անգամ կը հա-
տուցանէ ամսական 40 փարս տուրք մը :
Ընկերութեան այս եկամուտներն կը գոր-
ծածուին հեռեւեալ կերպով : 100ին 25 կը
տրուի Հայոց Միաց . ընկերութեան , 52½
Ա. Յովհաննէան , 52½ Յիսուսեան եւ 10
մեր Հայկեան վարժարանի աղքատիկ ա-
շակերտաց :

Այն ընկերութիւնը հինգ ամսուան մէջ
ունեցաւ 1,200 դա՛ . եկամուտ , ուրիշ
500 դա՛ . Միաց . ընկերութեան , 590
տկան դա՛ . քաղքիս Ա. Յովհաննէան եւ
Յիսուսեան աղքային վարժարանաց , եւ 120
դա՛հեկան մեր Հայկեան վարժարանի
արուած են :

Մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտ-
նենք յիշեալ երկու ընկերութեանց բա-
րեջան գործակալաց , եւ միանգամայն կա-
րողութիւն եւ զօրութիւն կը մաղթենք
որ իրենց ձեռնարկած մարդասիրական եւ
աղքատիրական գործերը յառաջ տանին
յօգուտ հայրենեաց եւ ի պարծանս Բրի-
տանիական բարեգործութեան :

ՄԻՀՐԱՆ

Ռոտոսպոյ , յունիս 15 , 1882

ԳԵՂԵՑԻՍ ՍԵՌՆ Ի ՓՈՒՔՐ ՀԱՅՍ

Համեստուհի հարուստ եւ օրինոք ,
Ռարալ պիտի լինիք թերեւս գիտելով
թէ ի Փոքր Հայս իսկ սկսած է կարեւո-
րութիւն արուել դատարարութեան ի-
գական սեռին , որոյ ծաղիկքն համարելոյ
արժանի է զուրք : Ծնորհակալ պիտի կա-
ցուցանեն զիս այդ կհաղորդեն ձեզ յըն-
թերցումն այն երեք յօգուածներն (տես
Աւետ . 5 , 12 եւ 25) որ ի վերայ գեղեցիկ
սեռին ի Փոքր Հայս : Նոցա վերջնայն մէջ
խնդիր կըլլայ վերցունելու արգելքներն
կրթութեան իրական սեռին : Այս խնդրոյն
մէջ դուք ալ ունիք կարեւոր եւ ոչ նուազ
մաս մը , առաջագրեցէք կատարել ըստ
կարի , եւ ցուցէք թէ ունիք կորով մտաց
յաղթելու արգելքներու :

Այլ այսու նամակաւ կհրաւիրեմ ձեր
մտադրութիւն ցաւալի իրողութեան մը ,
այսինքն ձեր սեռին կրթութեան մէկ ար-
գելքին վրայ : Եւ այս է անկիրթ բարք
եւ մեղադրելի վարք ոմանց , որ կրթեալ
համարուած են , կամ թէ ըսեմ , գորոցա-
կան թող ըլլայ որ կարի նուազ լինի սոցա
թիւն , այլ նկատելի է թէ վատ եւ ագէտ
բաղմութեան միտք աւելի կ'մնայ մի յուս
օրինակ քան լաւն տոտանց : Թէ մեծ բազ-
մութիւն մը կայ հնասիրաց , եւ այն կա-

նանց մէջ՝ որոց հետ սերտ յարաբերու-
թիւն ունիք , որք , գիտութեամբ թէ
անգիտութեամբ , չեն ուզեր որ դուք
բարձր կրթութիւն ստանաք : Եւ թէ քիչ
զուտութեամբ չըլլար ձեր կրթութիւն ,
որոյ կարեւորութիւն զգալի եղած չէ դեւ
որքան արուացն : Եւ ահա այսպիսի ամե-
նեքին ի միտսն մեծ խոշու խոթ կընեն
ձեր կրթութեան , երբ տեսնեն թէ ձեզ-
մէ ոմանք չեն ցուցաներ վարժանի ար-
դիւնս դատարարութեան : Այնպիսի
մտքեր հակամէտ են հետեւցունելու թէ
կրթութիւնը կվտարարացունէ , կհալար-
տացունէ եւ յանգուզն կընէ ձեզ : Հա-
պա նայեցէք թէ ինչ մեծ հարուած կու-
տաք վերականգնման իգական սեռին , որ
այն ինչ կոտանայ նեցուկներ , եւ քիչ շատ
ջատագոյններ :

Ուստի զգուշացէք ծայրայեղութիւն
համարելի փոփոխմանքներէ , մարք չկրո-
նար տանել յանկարծական ցոյցման , ա-
մէն բան աստիճանաւ յառաջ երթալու է :
Բաւական վայելք կունենաք , եւ ըստ բա-
ւականի ծառայութիւն ըրած պիտի լինիք
ձեր սեռին՝ եթէ քիչ մը բարեփոխու մենք
ընել յաջողիք : Ծառը ստանալ չյանդիշ-
նիք . կկորուսանէք քիչն ուլ : Սկզբունք
լինի ձեզ ընել՝ ոչ միայն ինչ որ օրինաւոր
է այլ եւ օգտակար , զի շատ բան օրինա-
ւոր է , այլ ոչ օգտակար . շատ բան հա-
ճելի է , իսկ ոչ չինիչ (Ա . Կոր . Ժ . 25) :
Մանաւանդ թէ զգուշացէք որ « ձեր ա-
զատութիւնը մարմնայ ցանկութիւններու
պատճառ չըլլայ » (Գաղ . Ե . 13) . լուսաւո-
րութիւն եւ աղափրանկա համարելով չը-
նէք անվայել բաներ : Պարկեղտութեան
սահմանը , զոր կընեն փորձառու խոհա-
կանք , նկատելի թող լինին : Միշտ զնա-
սաբեր համարեցէք անցունել ըստ չափ եւ
սահման : Այս է համեստութիւն :

Եւ շնորհաց Աստուածը տայ ձեզ խնա-
տութեան Հոգին ի գիտել եւ յառնել որ
ինչ է արժանի : Այսու մաղթանօք կայ
ձեր կրթութեան ջատագով :

յԱկն , 1882 Ա . Մ . ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

ԿԱՐԻՆԵՆ ՆԱՄԱԿ

Այս օրերս երգնկայի մէջ Պար . Տօնա-
թոսեանի բանասիրութիւնը եւ անոր
պատճառը ասկէ առաջ Աւետարանի ըն-
թերցողաց լուր արուած էր : Բանի մը
օր առաջ յիշեալ եղբայրը բանտն աղա-
տեցաւ , եւ բոլոր բանասիրութեան փա-
մանակը աւեւեց 52 օր : Պար . Տօնաթոս-
եանի անմեղութեան վճիռը տուաւ կար-
նոյ արդարութեան վերաբնիչ ատենը :
Այն վճառարոյն հետեւեալ խօսքերը ու-
ղաբարութեան արժանի են : Վճառարը
յերիզա պատրաստուած դարարնամին
բովանդակութիւնը յիշելն ետքը կ'ըսէ .
« Կը ջրենք այն եղբակացութիւնը զոր հա-
նած էք ի նպատակ ամբաստանողին իր եւ
ամբաստանելոյն մէջ ծագած գգտութեան
պատճառաւ . քանզի այդ գէպը ինչպէս
մէկուն նոյնպէս միւսին վրայ կատկած
կրնայ բերել » : « Կ'առարկենք ընդգէմ
վկայութեանց արժանահաւատութեան , զի
ոչ միայն վկայք անհամաձայն են , այլ եւ
անոնց վկայութիւնն խնդրոյն հետ սերտ
կապակցութիւն չունի , եւ թէ իրենց
պատմութեամբ կատկածելի կ'երեւին խը-
րատուած ըլլալու » : « Ամբաստանեալին
նշանակեալ ժամերուն ի ժողովատեղի
գտնուելը առանց քննութեան անցնելը ,
նոյնպէս նաեւ այսպիսի դատերը իրեւ
ոճրագործութիւն նկատելը ապօրինաւոր
եւ անտեղի է » :

Ահաւասիկ սոսկ գրապատուութեամբ եւ
օրինաց անհմտութեամբ եւ կամ գիտամբ
եղած օրինադատութեամբ անմեղ մը իբր
երկու ամիս դժոյղակ բանասիրութիւն
կը կրէ , եւ վնասներու եւ անօգուտ ծախ-
քերու կ'ենթարկուի : Երգնկային եկած
վերջին նամակները կ'ըսեն . « Պար . Տօնա-

թուեան 40 ոսկիի պահանջ ունէր նախկին պաշտօնավարութեան թշուառներէն, բայց այս պահանջն առնելու անկարող եղած է պարտականաց ոչ բարեկամական ընթացքին պատճառաւ : Ուրիշ եղբայր մը չորսրորդ բանակի հետ ունեցած գօնթրաթի գործերը ձեռքէ հանելու վտանգի մէջ է, զի հակառակորդք այս օրերս հակառակ Գաւառի խառնուրդին ամէն ճիւղ կը թափեն Աւետարանի գործը խախտելու եւ ընդհանուր ահ մը ձգելու նիւթը խառնելու վրայ : »

Արդ, ինչ կը շահին մարդիկ Աւետարանականութեան յարեալով : Ոչ ինչ ըստ աշխարհի, եւ մանաւանդ կը հորաքննուեն : Եթէ այսպիսի ժամանակ այդչափ սուղ է Աւետարանականութեան յարելը, հապա ինչ մեծ զոհերով Աւետարանական եկեղեցիք կազմուած են քառարդ դար առաջ :

Ինչ էր Պար. Տօնաթոսեանի մեզքը որ կորսնցաց իւր անձնական վարժարանը, աղէտներու տաճիւ պատիւը, իւր առնելը, եւ բանտարկուեցաւ, նախատուեցաւ, եւ լրացաւ մէջ իւր տախտակի իրեն անդաման եւ արկիւյ տմբատանուեցաւ : Եկեղեցի չերթաւ : Ոչ : Հակաքրիստոնէական սկզբունք մը պաշտպանել եւ քարոզել : Ոչ : Առաջնորդի միտակ : Ոչ : Հապա կասեմ հրապարակէ թէ Բողոքականութեան յարեալով ոչ թէ աղլին չափուն, այլ արդի կղերին եւ մաս մը վարժարանաց շահուն պիտի մնաւոր անուղղակի : Այս է այս լուսաւոր դարուս կրօնական հալածանաց բուն գաղափքը ի Տաճկաստան :

Եթէ միայն խնդիրը մեր հոգեւոր ու կրթական օգուտն ըլլար, գոնէ ես տարբեր պիտի գործէի : Բայց հիմա ինչ որ եմ մեծաւ մասամբ աղլիս սիրոյն համար եմ, եւ այսպէս կը ճանչնամ իմ բարեկամներէս շատերը, եւ այնպէս գտայ նաեւ զՊար. Տօնաթոսեան, եւ կը յուսամ այնպէս պիտի մնայ ալ :

Գ. ՔԱՇԻՆՆԱՆ

Կարին, յունիս 9, 1882

Այս խնդրոյն նկատմամբ ուրիշ քանի մը նամակներ ընդունած ենք, սակայն կը կարծենք թէ արդէն հրատարակուածները բաւական են ճշմարտութիւնն երեւան հանելու :

ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՒԵՏԱՐԵՐԻ

ԱՒԵՏԱՐԱՆ Ի ՔՐԴԱՍՏԱՆ

Անցեալները Քրդաստանի քանի մը գիւղերը պատելով հասայ մինչեւ Մուֆթիին : Այն գիւղերը ուսկից անցայ եւ կամ գիւղերը հոն անցուցի, տեսայ որ, ինչպէս արդէն գիտէի, զեւ շատ խեղճ եւ թշուառ վիճակի մէջ են թէ հոգեւորապէս եւ թէ մարմնաւորապէս : Այս գիւղերը կը բաղկանային 10, 15, 20 տնէրէ, որոնց բնակչաց ամէն ալ Հոյ էին, Ռաշքոնիւնցոց ճիւղ կեդրոնին մէջ : Ուր որ կը հասնէի, առաջին գործս էր գիտցընել թէ Քրիստոնէայ եմ, եւ սեղանիք արջափ կ'ուրախանային երբ կը լսէին թէ Քրիստոնէայ եմ, եւ յօժար սրտով մտիկ կ'ընէին Աստուծոյ խօսքերուն : Հարցաւ վարձ ընելով երբ կը տեսնէի իրենց ազնութիւնը աշխարհի եւ իրենց փրկին վրայ, սրտիս հառաչանաց եւ ցաւոց տիւնները կը բարձրանային մինչեւ հոսէլ աչքս դուրս : Աւետարանի ընթերցումները եթէ այցելէին եւ տեսնէին անոնց վիճակը, տարակոյս չունիմ թէ շատ աւելի պիտի ցաւէին, չկրնարով որդեղ թէ քննէ Քրիստոնէայն ու Մոհմետականը, տեսնելով որ մայրենի լեզուին վրայ երբեք տեղեկութիւն չունին, տեսնելով անոնց հոգեւոր ու մարմնաւոր թշուառութիւնը :

Մէկու մը հարցուցի թէ, Քրիստոս ո՞վ է : Չեմ գիտեր (նշանով) ըսաւ : Ուրիշին հարցուցի, եւ սա պատասխան տուաւ : «Կ'ըսեն թէ Քրիստոս Աստուծոյ մարդա-

րէն է : » Ուրիշ մը ըսաւ : «Կ'ըսեն թէ Քրիստոս Աստուծոյ հրեշտակն է : » Այս մարդիկը, թէ եւ ազնու էին, բայց անբարձր կ'ուսէին կենաց հոգը առանց խորհելու թէ ըսողը Բողոքական կամ Լուսաւորչական էր : Անցեալ տարի երբ միշտեւ Պաշտօնըդայ Եօնատու գիւղը ճանքորդեցի, զիւղերու մէջ Քրիստոսի անունը տալու եւ խօսելուս պէս մարդիկ, մանաւանդ կանայք, կը զիջէին ու չէին ըսելով մտիկ ընելու : Երբեմն զիս Լուսաւորչական կարծեալ Բողոքականաց զէմ կը խօսէին, ըսելով թէ անոնք Սուրբ չեն ընդունիր, ոչ հաղորդութիւն ունին եւ ոչ մկրտութիւն, եւն : Կը ատկապէի այն ատեն քաղցրութեամբ իմ կրօնքս դառնել, եւ անոնց սխալ խորհուրդները ուղղել մեզմով : Այն եւ այս պարագայից մէջ վտաւ կը խորհէի որ եթէ Հոյ կղերը պարզամիտ ժողովուրդին միտքը չաղտորէր, եւ Բողոքականութիւնը այնպէս զէն չներկայանայ, Հոյ աղլիս որչափ շուտով Աւետարանով պիտի լուսաւորուէր եւ տառաւոր հոգեւոր կործանումէ, եւ անտարակոյս մարմինն ալ բաժնի պիտի տաներ այդ ազատութենէն : Դարձեալ կը խորհիմ թէ, որչափ զիւրաքիւն ունի Հոյ կղերը այս օրուան օրս աղլին Աւետարանը քարոզելու : Երանի թէ օրը դար որ երկիրը թաղաւորութեան գանձերը ուրիշներուն զէմ զոցողները իրենք մանկին նիստու Քրիստոսի հոգեւով :

Գառնանք Քրդաստան : Ուրախ եմ ըսելու թէ ճանքները աղաւաղ էին, վանդի Սկերդի կառավարիչ, Սալիհ փաշա, քիչ մը զօրք հետը ունենալով եղած էր Ռաշքոնիւնցոց վրայ, եւ անոնցմէ եւ այլ չարագործներէ բանած էր իւր 155 տնէրէր Աստուծոյ ոմանք մարդաստան, ոմանք աւաղակ, ոմանք ալ գաւաղիք զինուոր էին : Երբեք այսպիսի ահ եւ երկիւղ ինկած չէր չարերուն վրայ ինչպէս հիմա : Ոճրագործաց ինչքը յարքուխա գրաւուած է, եւ երկրացիք կը հրաւիրուին մոնեակիներով՝ գաւաղակ Ռաշքոնիւնցոց զէմ, եթէ ունին գանգաւներ : Այս գարմանալի յաղթութիւնը եղած է առանց կաթիլ մը արիւն թափելու : Վերին Նախարարութիւնը եւ վարին բարեխառն կայսեր հզօր ազդեցութիւնը եւ Սալիհ փաշային խնամ եւ անկեղծ գործունէութիւնը կատարեցին այս բարեկարգութիւնը : Այս չարերուն անօրէնութեան չափը լեցուած եւ հորդած էր : Հիմա կը սպասուէր անհամբեր որ չարագործք արքար գաւառատանով գաւառին ու պատմունին, որպէս զի երկրին ազաւաղութիւնը հաստատ պահուի : ապա թէ ոչ վերջին չտրեքը առջինէն բազմապատիկ զէն կ'ըլլայ :

Մուֆթիին կամ Մարտիրոսոց քաղաք տարին մի անգամ աւետարանական տօնավաճառ կ'ըլլայ ըստ Յունաց մարտ 17ին Մարգիկ եկած էին Բերիւսէն, Սարգիսէն, Տիգրանակերտէն, Մարտինէն, Սիւրբիէն եւ այլ տեղերէ, մանաւանդ չրճակայ գիւղերէ 4-5 հազար բազմութիւն : Հաղորդի քարոզիչ Պար. Կիրակոսի եւ Յարգինու քարոզիչ Պար. Պետրոս Տ. Ղազարոսեանին հետ խորհելով սաի մը զրկեցինք Հաղորդ քանի մը կտոր գիրք բերել տալու եւ տօնավաճառի ատեն վաճառելու : Իւր տաքը կտոր վաճառուեցաւ : Տարուէ տարի եթէ շարունակուի, զրքածախութիւնը հոն կը յուսամ թէ մեծ արգիւնք պիտի բերէ ազաւաղին մէջ, Կիրակի օրը երեք ժողովք ունեցանք վերայիւնալ տեղերէ եկած եղբայր (որոնց մէջն էր Սարգիսէն) Աւետարանական սարկաւազը Պար. Գրիգոր, եւ չրճակներէն ու Մուֆթիինէն եկած եղբայրք եւ բարեկամաց հետ : Ժողովները շատ արտաշարժ էին : Բոնաց արտասուելը նշմարուեցաւ, եւ այնպէս ազդուեցանք որ զրկեցին օրընտմի եկանք ամէն տարի նոյն ատեն հոն եր-

թալ հոգեւոր նպատակով : Հաղորդիք խնդրողի մը տուին Սարգիսէն գրեւոր : Աստուք քարոզիչ կ'ուզէին, եւ քարոզչին հոգը, նաեւ տեսնուող եւ վառելու փայտար տալ կ'առաւանձնէին : Աստուք զիւրաքարներ առաջ աշխատած է Հաղորդի քարոզիչը, եւ անոր հաւատարմի աշխատութեան արդիւնքը զեւ կը մնայ, բայց ափսոս որ յաջորդ չունենալով գործը յառաջ չընայ : Գրեթէ բոլոր գիւղերը լուսաւորուած է :

Յարգինու մէջ կայ բաւական աղիկ դարոց մը Տ. Ղազարոսեանին խնամոց տակ 40-50 աշակերտք : Այս աղաք են Տիգրանակերտաց, Յարգինաց եւ չրճակայ գիւղացոց արգիւք եւ աղլիւնք : Կան քանի մը նոր արթնացած մարդիկ չոն, որ կը փափաքեն փրկուել Աւետարանով միայն : Շրջակայ ուրիշ գիւղերուն մէջն ալ գործը սկսած է, Պար. Տ. Ղազարոսեանին հաւատարմի աշխատութեան ազդեցութեամբ եւ անկէ առաջ աշխատողներու միջոցաւ : Այս աղաքը գրեւով հոգիի տանջանք կ'ունենայ մէկը՝ տեսնելով մէկ կողմէն գործին այնչափ յաւաքի բոլորը ու միւս կողմէն զրկեթէ բոլորովն երեսի վրայ մնալը :

Կը ստիպուիմ հոս նկարագրել համառօտաւ գործին կարօտութիւնները : Բարձրագոյն դարոցի մը, ինչպէս նաեւ յատուկ աղլիւնք դարոցի մը մեծ պէտք կայ : Այս դարոցներու չէնք պէտք է, չրճիկ գրքածախ քարոզիչ մը պէտք է, Յարգինու եւ թէլ գիւղին դարոցաց վարժապետներ պէտք են, Յարգինու համար չէնք մ'ալ պէտք կայ : Ռեալիստ եկեղեցոյն օգնութիւն պէտք է աւելի քան զոր կ'ըլլար ցարդ, քանզի երկայնատեւ տղի եւ արկածներու պատճառաւ ժողովուրդը յետին տախտակի աղքատացաւ : Բոլոր եկամուտը հաղիւ կը հասնի 1,500-2,000 դահեկանի, մինչ առաջ երբեմն կը հասնէր 4,000 դահեկանի : Եկեղեցւոյ տարեկան ծախքն է 500 դահեկան ամսականաց միայն բաց տրիշ ծախքերէ : Եկեղեցին իր տուրքը չունեցողաց ազատութեան պատճառաւ, քաւ լիցի : Մեր եկեղեցւոյ անդամք համազմայն հասկցած են թէ տալն ալ արտօնութիւն եւ օրհնութիւն է : Առանց յաճախ այդ նկատմամբ քարոզելու՝ հերթը է միայն ճանքան ցուցնել անոնց, անոնք պատրաստ են քաղիւն : Պատրաստ քարոզիչներ ունենալու ենք որ ուղղած անգլերը զրկուին :

Քրդաստանի մէջ Աւետարանական գործին այժմու ծախքն է 655 դահեկան իւրաքանչիւր ամիս : Այս ծախքը կրկնապէս Յարգինու, թէլու, իրենցու եւ Ռեալիստի միջոց կայ : Տարեկան ծախքը կ'ըլլայ 7,860 դահեկան : Տաճկաստանի բոլոր եկեղեցեաց ու ժողովուրդեան համար մեծ գուժար մը չէ, եթէ կամք եւ յօժարութիւն ունենան : Թէ արդեօք այս ամսականները կանոնաւոր կերպով կը հասուցանեն թէ չէ, այս գործին համապատասխան Պար. Ալլէին մօտերս ինծի գրած նամակին կը քաղեմ : Մ. Ալլէն 1881 տարւոյ ամսականները գոցելու համար տուած հաշիւնն եւ հաւաքուցէն ետքը կը զրէ այսպէս : «Այս տարւոյ համար պէտք եղած ստակը՝ այնչափ շուտ պիտի զրկեմ որչափ շուտ որ ինծի գալ եկեղեցիներէն : Եկեղեցիներէն ոմանք ստակ զրկած չեն : ... Չեմ կրնար գանձապետութիւնը շարունակել եթէ Միւսթիսէն եւ եկեղեցիք աւելի շուտով ստակ չգրկեն : Իմ ընդունած ստակի Պոլսէն եկածն ալ մէջը բլլալով բաւական չէ վճարել 81 տարւոյ ամիսով ամսականները : ուրեմն մինչեւ այս ամիս . . . պարտական կ'ըլլամ» :

Տեսաք, ահա այս է գործին վիճակը : Կրնաք հետեցնել թէ ինչ աղբիւրներէն կրնայ ընել այս վիճակը այն գործարարաց վրայ որ այս երկրին մէջ կ'աշխատեն, եւ նոյնիսկ ժողովուրդին եւ եկեղեցւոյ վրայ : Քարոզիչները մոսկից տարին մինչեւ որ ստակ գայ : Այս անկեղծ եւ հաւատարմութեամբ աշխատող եւ գառն հաղածանաց ենթակայ եղող քարոզիչներն ու սիրելի եւ պարզամիտ եկեղեցիներն ու ժողովուրդը փոխանակ քաղաքներու միջէ յաւատարմութեան են : Բարեբաւ տեսաք, եթէ այլեւս մէկ լուսայ մը խի չտաք, մենք ոչ միայն իրաւունք չունինք տարնելու, այլ պարտական ենք միշտ չորհալով լլլալ : Մեր խնդիրը սա է միայն որ այս գործը, ձեզի վերաբերած եւ սեպհականութեամբ գործը, այսպիսի խեղճ վի-

ճակի մէջ չմնայ : Գործին վրայ տնեցած փափաքս եւ զգացած պատասխանատուութիւնս ստիպեցին զիս վերջին պարտաւորութիւնս կատարել : Եթէ եր. Գ. 14 : Եթէ երկրի թաղիկն բերուած վիշապի եւ առաջին եւ վերջին խօսքերն թող կարգան ընթերցողք : Քաւ լիցի որ մէկալ խօսքը սրտս ելլէ սիրելի արեւակիցներուս եւ կրօնակիցներուս :

Գ.Ս.ՈՒՄԷ Ա.Պ.Ա.ՆԱՏԵԱՆ

Կը յօտանք թէ Աւետարանական եղբայրք ուղարկութեամբ պիտի կարգան այս սրաւառ ու նամակը : Միւրաբե շատ թշուառ վիճակի մէջ են Քրդաստանի Հայերն, եւ թաւրիոյ Աւետարանական եկեղեցիք շատ բարի գործ մը սկսան երբ Քրդաստանի մէջ Աւետարան տարածելու գործն իրենց վրայ առնին : Դիտենք որ Աւետարանական եկեղեցիք ալ նեղալ թեան եւ կարօտութեան մէջ են, սակայն կը յուսանք որ անոնք իրենց նեղութեան օրերուն մէջ ալ պիտի չ'մոռնան Քրդաստանի Հայերն, եւ պիտի չ'թողնեն որ այս գործը խափանուի, կամ ուրիշներու ձեռք անցնի :

ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՒԵՏԱՐԵՐԻ

ԱՂԵՐՍ ՔՐԴԱՍՏԱՆԻ

1. Ես չեմ կարող վիշտերս ուրախ, Հոտած փառած վերքերս բանալ, Զի դարերէ խեղճ եւ գերի Կը մնամ զեւ ի խառարի : Գուրդ է անուս, Գուրդ է լեզուս, Ծար մը գաւք, մաքիս, հոգւոյս :
2. Արեւան մէջ կը թաւալիմ, Գիւղեր ցարեկ կը տանջուիմ, Զուխմ գրիչ եւ լեզու Հոգւոյս տաքնապն յայտնելու :
3. Կորսնցողի մօրս լեզուն, Օտարացոյ Հայկոյ օրգույն, Երբ տեսնէ զիս, փախչի ինծիմ Զի կը կարծէ հրէշ մըն է :
4. Տգիտութեան մէջ ընկղմած, Չեմ գիտեր զեւ ով է Աստուած, Լսած եմ ես Յիսուս անուն, Դնա չըխեմ իւր մեկնութիւն : 5. Դեւ չեմ գիտեր Սուրբ Հոգի կայ Քիսուս Փրկիչն է միշտ վրայ : Այն է մաքրող, զիս նորոգող, Նէր Յիսուսին առաջնորդող :
6. Զանիմ Սուրբ գիրք, Աւետարան, Իր ինձ ըլլայ վրայ պայման, Թէ ազատ եմ մեղաց պատմէն, Ինչաց ոյժն եւ չար օրաշն :
7. Արեւ մնամ տրտում արեւոյ, Եւ մօտանալ, տղէտ ու կայր, Կը մնամ ես անկայթ, անհոգ, Կրտօրալով զէպ ի գծիւք :
8. Ո՞վ սիրելիք տառուած օրդիք, Ինծի համար ինչ կը խորհիք : Միայն դժգ պիտի վայելէք Իրկիւն մահուան անհուն օրհնէք :
9. Միջէ արդիւք իւր իմացիւ, Նորոգեալ, չունին վայել, Իրենց Սուրբ Հօր փառաւորութիւն, Դնա մ'ալ չունին մէջ բարութեան :
10. Միջէ թշուառ ետաւին պէս, Որ զարկ մնայ արգարապէս, Պարմալ պիտի լամ «Ես, ես» ըսեմ, «Եւ չմնայ», ձայնը լսեմ :
11. Միւսն իմ կուլամ իւր Մովսէս Հոտանքն ի վար սահելով ես, Զիւ արդեօք մի զիւցաղուն Ի գաթ չարժի սա հայկազնոյն : Գուրդ է անուս, Գուրդ է լեզուս, Ծար մը չկայ մաքիս, հոգւոյս :
12. Իր արիւն սուրբ Արեւին Կը բողբեմ Տէր Աստուծոյն, Ո՞վ ինչ փնտէր եղբայրներս Երբ զիս լեզու ընեն անուս : Գուրդ է անուս, Գուրդ է լեզուս, Ծար մը չկայ մաքիս, հոգւոյս : Գ. Ա.Պ.Ա.ՆԱՏԵԱՆ

ԲԱՆԱԳԱՆԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յուլիս 22 ըստ Յուն. և յուլիս 4 ըստ Լատ. 1882

ԳԵՍԱՊԱՆԱԳՈՂՈՒ

Վեց մեծ տէրութեանց գեսապանք առաջին տնգամ յունիս 11/25ին գումարեցան Բոսալիոյ գեսապանատունն, ի թէրապիտ Դեսապանաժողովը պաշտօնապէս կազմուեալէ ետքը գեսապանք խորհրդակցեցան Եգիպտական խնդրոյն այլեւայլ կարեւոր կէտերուն նկատմամբ: Բանին մը կէտերու մէջ կարծեաց տարբերութիւն տեսնուեցաւ, եւ այս կէտերու նկատմամբ գեսապանք որոշեցին նոր հրահանգներ խնդրել իրենց կառավարութիւններէն:

Գեսապանաժողովը յունիս 15/25ին երկրորդ տնգամ, յունիս 15/27ին երրորդ տնգամ, եւ յունիս 17/29ին չորրորդ տնգամ գումարեցաւ: Մեծ հոգ կը տարուի գաղտնի պահել գեսապանաժողովը գործերը: Նոր քանքեր եղած են համոզելու համար զԲ. դուռն որ իւր կողմէն երեսփոխան մը զրկէ գեսապանաժողովը, բայց այս քանքերն ապարդիւն մնացած են:

Յունիս 10/22ին Գաղիոյ ազգային ժողովոյ մէջ առաջին պաշտօնեայն, Մ. Ֆրէյսին, քանի մը տեղեկութիւններ տուաւ գեսապանաժողովոյ հիմանց վրայ զորս ընդունած են վեց մեծ տէրութիւնք: Այս հիմանք են որ Եգիպտոս դուռն այն վիճակին մէջ յորում կը գտնուէր վերջին գէպերէն առաջ, այսինքն թէ վեհ. Սուլթանին վեհապետական իրաւունքները յարգուին, խտրել իրաւունքներն որ հաստատուած են կայսերական ֆերմաններով պահպանուին, Եգիպտոսի ինքնօրինութիւնը պահուի, եւ բոլոր կարգադրութիւններն որ եղած են խտրել, Գաղիոյ եւ Անգլիոյ մէջտեղ՝ յարգուին: Մեծ տէրութիւնք ստորագրած են նաեւ թուրքի մը յորում իւրաքանչիւր տէրութիւն կը հաւանքէ գեսապանաժողովոյ մէջ իւր առանձին շահը չփնտռել: Բարեգուշակ նշան է որ մեծ տէրութիւնք համաձայնութեամբ ընդունած են գեսապանաժողովը վերջիշեալ հիմունքն:

Լընտըն Թայմզ լրագիրն իւր յունիս 11/25 թուոյն մէջ կ'ըսէ թէ, եթէ մեծ տէրութեանց ներկայացուցիչը որ գեսապանաժողովը գումարած են, փոփոխութիւններ տան, Բ. դուռը պիտի չուզէ չճանչնալ անոնց որոշումները: Դիտարնելով թէ Բ. դուռը չընդունի գեսապանաժողովոյ մէջ միաձայնութեամբ որոշած որոշումները, անտան իւրաքանչիւր տէրութիւն ազատ պիտի ըլլայ գործելու այնպէս ինչպէս լաւագոյն կը թուի անոր:

Գարձեալ Լընտըն Թայմզ իւր յունիս 12/24 թուոյն մէջ կ'ըսէ թէ կը թուի որ գեսապանաժողովը վերջապէս գումարեցաւ ազգեցութեամբ Պիզմարը իշխանն, որ խորհուրդ տուաւ չուտ գումարել գեսապանաժողովը: Այս իրողութիւնը խորհուրդ տուաւ Եգիպտոսի ինքնօրինութեան ինչպէս հաստատուած: Այլեւայլ հրովարտանքով, թէ Եգիպտոսի ելեւմտից վրայ Եւրոպական հսկողութիւնը մնալու է, եւ թէ Եգիպտոսի արժէթուրը ունեցողներուն իրաւունքներն յարգուելու են:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի ներկայ պաշտօնէից գլխը, Բաղիայ փաշա, նաեւ մը զրկելով խտրելի կ'ըսէ թէ նոր պաշտօնեայք առատարմութեամբ պիտի կատարեն բոլոր արտակարգութիւններն որ յառաջ կ'ընեն կայսերական հրովարտանքներէ եւ խտրելի հրահանգներէն, նկատմամբ պիտի տարի ելեւմտից, ընդհանուր պայտուց

եւ վարչութեան: Առաջարկութիւն պիտի ըլլայ երեւելոց ժողովոյ ընդհանուր նշանակութիւն չնորհել այն անձանց որ մոտ առնեցած են վերջին զիպաց մէջ, բայց անոնցմէ որ յունիս 11ին Աղեքսանդրիոյ կատարածին մասնակից եղած են: Օտար կառավարութեանց հիւպատոսք պաշտօնական յարաբերութիւն ունենալու են միայն արտաքին գործոց պաշտօնէին հետ, որ ամէն կարեւոր խնդրոց վրայ խորհուրդ պիտի ընէ իւր պաշտօնակիցներուն հետ:

Եգիպտոսի մէջ նոր պաշտօնէութեան կազմութիւնն եւ նոր պաշտօնէից յայտարարութիւնը Բ. դուռն ընդունելի կը թուէին: Ուստի եւ Բ. դուռն կողմէն հեռագրեր զարնուած են թէ խտրելի եւ թէ Արապի փաշայի, գոհունակութիւն յայտնելու նոր կարգադրութեանց համար, եւ վեհ. Սուլթանին ի նշան իւր գոհունակութեան առաջին կարգի Մէհմետին նշան զրկած է Արապի փաշայի:

Սալայն նոր պաշտօնէութիւնն եւ անոր յայտարարութիւնն ընդունելի եղած չեն մեծ տէրութեանց, ուստի եւ մեծ տէրութիւնք որոշած են գեսապանաժողովը գումարել ի Կ. պոլիս, թէ եւ Բ. դուռը կը մերժէ իւր կողմէն երեսփոխան զրկել:

Յունիս 15/27 թուականաւ Լոնտընն զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիոյ պիտիարաններու եւ նաւարաններու մէջ մեծ պատրաստութիւններ կ'ըլլան Սուլթանի Զրանքի պաշտպանութեան համար գործ զրկելու: Լրագիրք կը ծանուցանեն թէ հրաման եղած է երկու նաւերու ձիարազար եւ Մոլթա երթալ այն տեղերէն զորք փոխադրելու համար:

Բաղիայ փաշայն Մ. որ Լէպիոսի զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սուլթանի Զրանքը սպառնով պիտի պահուի:

Բայց որովհետեւ Սուլթանի Զրանքը մասամբ մը կուզայ Գազիէի մօտէն, Եգիպտոսի, եւ որովհետեւ Զրանքն անօգուտ կ'ըլլայ եթէ Նեղոսի ջրերը կտրուի, Անգլիոյ կառավարութիւնը կը խորհի թէ ինք միջոցներ ձեռք առնելու է Զրանքի տարահովութիւնը պահպանելու համար: Եթէ Զրանքը գոցուի, Անգլիոյ եւ Զրանքի կատարին մէջտեղ հաղորդակցութեան միակ ճամբայ կը մնայ Բարեյուսոյ Գլխոյ ճամբան, որ շատ երկար եւ բազմաճիւղ է: Ուստի եւ Զրանքը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի Անգլիոյ համար:

Ստիւտը նաեւ հրաման զրկած է Եգիպտոսի առաջին պաշտօնէին խառն պատճել Աղեքսանդրիոյ կատարածին հեղինակները, ապահովութիւն հաստատել, եւ Եւրոպացիները հրաւիրել Եգիպտոս գաւնալու:

Եւրոպական տէրութեանց հիւպատոսք ընդունած չեն այն առաջարկութիւնը որ Եգիպտոսի պաշտօնեայք ըրած են օտար անդամներ կարգելու այն յանձնաժողովը որ պիտի դատէ Աղեքսանդրիոյ կատարածին իրեւ մասնակից ամբաստանեալ անձներ: Հիւպատոսք պահանջած են որ յանձնարք չուտով պատճուին:

Բարիկի մէջ առաջարկութիւն եղած է համազգային վիճակահանութեամբ 10,000,000 ֆրանք ձեռք բերել օգնելու համար այն Եւրոպացաց որ կորստած են իրենց ստացուածքն Եգիպտոսի մէջ: Նաեւ Լոնտընի քաղաքապետին խնդիր եղած է հանգանակութիւն մը բանալ նոյն նըպատակաւ:

Աղեքսանդրիոյ Անգլիական փոխ հիւպատոսք հրաժարական տուած է:

Աղեքսանդրիոյ առաջագահական ժողովը իւր նիստերը դադարեցուցած է երկրին ներկայ վիճակին պատճառաւ:

Յունիս 9/21ին Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստը կային 22 պատերազմական նաւեր, եւ ուրիշ նաւեր հետզհետէ կ'երթային հոն:

ՆԵՐՔԵՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ելեւմտից պաշտօնեայն մաքսատան վարչութեան հրաման ըրած է ընդհանուր պարտուց ժողովոյ հասուցանել 90,000 Օսմանեան իրաւ: Այս գումարէն 40,000 ոսկին է փոխանակ կիպրոս կղզւոյն տուրքին մէկ մասին, եւ 50,000 իրաւ փոխանակ թէնիպէթի տուրքին:

Վասնայի Հասան Պապա անուն անձ մը որ ժամանակէ մը հետէ Օսմանեան զաւառները կը պատէր, եւ կը ջանար հաւատացնել մարդոց թէ ինք էր Մէհմետ որ պիտի գար, մօտեցաւ Պէշիկ-թաշին մէջ ձերբակալուեցաւ:

Չորս Գերմանացի պաշտօնակալք որ

մօտեցաւ Կ. պոլիս երան, Օսմանեան բանակին վերակազմութեան համար ծրագիր մը պատրաստած են: Այս ծրագրին մէջ առաջարկութիւն կ'ըլլայ որ հետեւեալ զօրաց, հեծեալազօրաց եւ թնդանօթածիլազօրաց օրինակցու խումբեր կ'ազմուին: Այս խումբերը պիտի ըլլան Թուրք պաշտօնակալաց հրամանին տակ, բայց Գերմանացի պաշտօնակալներ պիտի բերուին այն խումբերը կրթելու եւ հրահանգելու համար: Այս օրինակցու խումբերն պիտի կազմուին օրինակցու վաշտեր եւ գունդեր, որոնք պիտի ըլլան օրինակ ամբողջ Օսմանեան բանակին: Չինուորացի կրթութեան ամբողջ ժամանակը պիտի ըլլայ երեք տարի: Եթէ այս առաջարկութիւնն ընդունուի, անոր գործադրութիւնը պիտի յանձնուի չորս Գերմանացի պաշտօնակալաց: Չորսպետ Գէյլէր Օսմանեան բանակին մէջ զօրաբաժնի զօրավետ կարգուած է, եւ երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան ընդունած է: Միւս երեք Գերմանացի պաշտօնակալք գնդապետի աստիճան բարձրացած, եւ երրորդ կարգի Օսմանիյէ նշան ընդունած են:

ԱՅԼ ԵՒ ՈՅԼ Ք

Սովեւոյց համար ընդունեցանք Սուլթանի Կուրուէն, Պար. Գէորգ Հաճնդեանէ, մէկ մէհմետին, եւ Մարտաւանէն, Պար. Յակոբ Պետրոսեանէ, մէկ մէհմետին: Բաղիայ գլխէ պիտի ընդունուի 100,000 թալեր զոր հանգուցեալ Մր. Բաղիայ կտակաւ թողած էր յիշեալ գլխէն: Այս գումարին շահը պիտի գործածուի գոյէճի դատարանաց ամսականը հատուցանելու: Հալեթի կայսերական նաւային զարդոյն քննութեան հանգէսը կատարուեցաւ անցեալ շաբաթ, եւ մեծ գոհութիւն պատճառեց հանդիսակցանոց: Մազհար փաշայի հրամանաւ նոր եւ աւելի զօրաւոր գործիքներ պիտի գործածուին Քեաղդոնիանէի առեւակէն Բեռա աւելի ջուր հանելու համար: Գոնիայի մեծ Դէյլը, Խալաֆի Գալաթիէի մէջ, մեռած է: Ծանօթ է թէ Գոնիայի մեծ Դէյլին արտօնութիւնն է Օսմանի սուրբ կապիւն նոր Սուլթանի մը մէջը Էյուպի միջին մէջ: Այսորն եւ Նազիլի մէջտեղ երկրպագին բացուած է: Բ. դուռը մերժած է կրթական ֆրիստոնեայ երեսփոխանաց բոլոր պահանջումներն, եւ ասոնք հրաժարած են երեսփոխանութենէ հանդերձ բողբոլ: Մեծ հակառակութիւն կայ կրթաւի ֆրիստոնեայ եւ Մազմեստական բնակիչաց մէջտեղ: Կղզւոյն կուսակալին իշխանութիւնն տրուած է բոլոր գիտութեան գործերէն զօրածնել խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Հերասէն երեք հարիւր զաղթական ընտանիքներ, որ Գարատալ ապաւինած էին, Բ. գոնէն թոյլտուութիւն խնդրած են Օսմանեան հողը հաստատուելու: Բ. դուռն անոնց հող տուած է Նովիպոլիսի շրջանները: Օսման փաշա, որ Մէքէէ կը գտնուէր իրեւ զօրաց հրամանատար, նաեւ Հիճազի կուսակալ կարգուած է: Բ. դուռն հրամանաւ ամուր բերդ մը կառուցուած է յԱփրիկեան Տրիպոլիս: Յունիս 14/26ին Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանը խնդրեց մը տուաւ ի պատիւ Տրիպոլիսի փաշայի եւ Քեաղիմ պէյի որ մօտեցաւ վեհ. Սուլթանին կողմէն հինգ գեղեցիկ ձիեր ընծայ տարին Գերմանիոյ կայսրուհւոյն, թագաւորուհւոյն և իւրանի եւ իշխանուհւոյն: Բոսնիոյ երեւմտից պաշտօնեայն հրաժարած է, փանգի չիլըցաւ համաձայնիլ Պիզմարը իշխանին հետ: Գաղիոյ կառավարութիւնն որոշած է վաճառել Գաղիական թաղին դռհաններուն մէկ մասը: Կը կարծուի թէ այս գոհարաց վաճառութիւն ինք տար միլիոն ֆրանք պիտի գոյանայ: Այս գումարին շահը պիտի արուի ձեր եւ տկար արուեստաւորաց: Մօտեցաւ գինոյ համազգային հանգէս մը եղաւ Գաղիոյ Պորտո քաղաքը: Եւրոպայէն, կիպրոսէն, Աւստրալիայէն եւ Ամերիկայէն տեւեալ տեսակ գինիներ գրուած էին Բ. տես այս հանդիսին մէջ: Գաղիոյ մէջ վեց անձներ որ ֆրանսիոյ առեւի կերած էին, թուանորոշուելով մեռան: Իւր 7,000 Սկովաթիայի երկրազարդք գաշտակցութիւն մը կազմած են Սկովաթիոյ հազարէն օրինաց մէջ փոխադրութիւն մտցնել տալու: Ֆարպիդայ չիլայ թէ նաեւ Անգլիոյ երկրազարդք նոյնպիսի գաշտակցութիւն մը պիտի կազմուի: Համառօտութեւ հարստեայք եւ վարձակալաց խնդիրն Անգլիոյ մէջ

ալ ծրուած մեծ խնդիրներէն մին է հիմա: Այս տարի Բոսնիոյ մէջ վիճակաւ առնուելու պիտուիայ թիւն է 212,000: Բոսնիոյ կառավարութիւնը հրաման ըրած է երկու նոր զրահաւոր նաւ շինել Սեւ ծովու համար, եւ երկու զրահաւոր նաւ դուրսի ծովերու համար: Հնամաստ (գոյէթ) երեսան եղած է Պորնէյ կղզւոյն մէջ:

ՍՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոնի Բոսնիական գեսապանք, Լոպու-նոյի իշխանը, Վիլիյալի, Գորէնհայի Բոսնիական գեսապանը, Պար. Մորէնհայտ, Լոնտոնի, եւ Տրէզուէի Բոսնիական գեսապանը, Մ. Նէլիտով, Կ. պոլսոյ Բոսնիական գեսապան կարգուեցան:

Գերմանացի նաւային պաշտօնակալ մը գաւառանութեամբ Բոսնիոյ պաշտօնակալաց յայնձնած է օրինակներ այլեւայլ թուղթերու որ կը ցուցնեն թէ, եթէ Բոսնիոյ եւ Գերմանիոյ մէջտեղ պատերազմ ծագի, Գերմանացիք ինչպէս կը խորհէին պաշտպանել իրենց ծովերէքը: Յիշեալ մատնիչը յանձնած է նաեւ Պալթիկ ծովուն վրայ Գերմանական ամրութեանց յատակադիրները, եւ ծովառու բեր գետեղելու եւ գործածելու վերաբերեալ թուղթեր: Գերմանացի մատնիչը ձերբակալ եղած է, եւ հիմա քննութեան ենթարկուած է: Կ'ըսուի թէ այն պաշտօնակալին 150,000 ռուպլի տրուած էր անոր մատնութեան համար, բայց սճիւն մանրամասն պարագաները դեռ գիտցուած չեն:

Յունիս 4/16ին Ամերիկայի Այօա նահանգին մէկ մասին վրայէն տնցաւ սոսկալի միլիոն մը: Մորիկն ճամբան էր 150 միլոն երկայն եւ կէս միլոն լայն: Մորիկը կործանեց կրկնէլ քաղաքին գոյէճի շէնքերը եւ լաւագոյն տուները, եւ ըստպանեց իւր 100 հոգի: Իւր 1,500 հոգիք անտուն մնացին, եւ 5,000,000 թալեր արժողութեամբ ստացուածք կորուցեցան: Մորիկն այնպէս սառնիկ էր որ ամբողջ տուներ 1,000 ոտք վերօդը հանեց:

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գեսապանաժողովը կիրակի օր դարձեալ գումարեցաւ ի թէրապիտ:

Կ'ըսուի թէ Արապի փաշա միտք ունի Կ. պոլիս գալ վեհ. Սուլթանին շնորհակալութիւն մատուցանելու այն պատուանշանին համար զոր մօտեցաւ ընդունեց:

Եգիպտական խնդրոյն վրայ ստատիկ վիճարանութիւնը կ'ըլլան Անգլիոյ ազգային ժողովոյ մէջ:

Յունիս 2 թուականաւ Աղեքսանդրիոյ գարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բաղիայ փաշա միջոցներ ձեռք առած է օգնութիւն ընելու 50,000 կարօտ անձանց:

Չուլֆիգար փաշա, որ խտրելի փառանքեան արժանացած անձ մ'է, Աղեքսանդրիոյ կառավարի կարգուած է: Լոնտոնէն զարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ պիտուորական պատրաստութիւնը մեծ փութով յառաջ կը տարուի հոն:

Տէյլի Նիւուզ լրագիրը կ'ըսէ որ եթէ Բ. դուռը զօրք զրկէ յեգիպտոս, մէկ Անգլիացի եւ մէկ Գաղիացի զօրավետ պիտի ընկերանան Օսմանեան զօրաց:

Սերուիոյ ազգային ժողովն արտօնութիւն տուած է կառավարութեան փոխառութիւն մը կ'ընել երկրազարդաց խնդիրը կարգադրելու եւ Մազմեստական կառուած առէքը գոհացուեցնելու համար:

Մայրաքաղաքի Միացեալ նահանգաց գեսապանութեան աստիճանը բարձրացած է:

Մր. Կարթիւսոս սպանող կիլոյ կապաւեցաւ անցեալ ուրբաթ օր:

ՍՏԱԿԻ ԳԻՆԵՐԸ

Յունիս 21 և յուլիս 3, 1882		
Գոտարկութեան	12.42	Բուժ. երկ. բաժինք 49
ԳԲԱՄԲ, Օսմ. իրաւ 1000		
Մէհմետին	108.3	Բոսնիոյ քաղ.
Թեմալար	4075	Նարոյէն
Մեղալի	207.20	Գրիմից
Պէլիք	212	Անգլ. իրաւ
Աւելւոյ	426.30	Մանիս Թողաղար

Ամերիկայի միսիոնարաց ընկերութեան կողմէն Խմբաւոր շ. Գ. Կրին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՈՒՐԿԻՅԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Քաղաքագլխաւ. Յակոբիոս խան, Թիւ 12.